

פרק ג: חציית הירדן

Chapter 3: Down, In, Over and Out

וַיִּשְׁכַּם יְהוֹשֻׁעַ בַּבֹּקֶר וַיִּסְעוּ מִהַשְּׁטִים וַיָּבֹאוּ עַד-הַיַּרְדֵּן הוּא וְכָל-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיֵּלְנוּ שָׁם טָרַם יַעֲבֹדוּ: וַיְהִי מִקְצֵה שְׁלֹשֶׁת יָמִים וַיַּעֲבְרוּ הַשְּׁטָרִים בְּקֶרֶב הַמַּחֲנֶה: וַיִּצְוֹ אֶת-הָעָם לֵאמֹר כִּדְאוּתְכֶם אֶת אֲרוֹן בְּרִית-ה' אֱלֹהֵיכֶם וְהַכְהִנִם הַלְוִיִּם נְשָׂאִים אֹתוֹ וְאַתֶּם תִּסְעוּ מִמְּקוֹמְכֶם וְהִלַּכְתֶּם אַחֲרָיו: אַךְ רְחוּק יִהְיֶה בֵּינֵיכֶם וּבֵינִי וּבֵינֵי כָּאֻלָּפִים אֲמָה בַּמִּדֶּה אֶל-תִּקְרְבוּ אֵלָיו לִמְעַן אֲשֶׁר-תִּדְעוּ אֶת-הַדֶּרֶךְ אֲשֶׁר תִּלְכוּ-בָּהּ כִּי לֹא עֲבַדְתֶּם בְּדֶרֶךְ מִתְמוֹל שְׁלֹשׁוֹם:

וַיֹּאמֶר יְהוֹשֻׁעַ אֶל-הָעָם הַתְּקַדְּשׁוּ כִּי מִחֹר יַעֲשֶׂה ה' בְּקִרְבְּכֶם נִפְלְאוֹת: וַיֹּאמֶר יְהוֹשֻׁעַ אֶל-הַכֹּהֲנִים לֵאמֹר שָׂאוּ אֶת-אֲרוֹן הַבְּרִית וַעֲבְרוּ לִפְנֵי הָעָם וַיִּשָּׂאוּ אֶת-אֲרוֹן הַבְּרִית וַיֵּלְכוּ לִפְנֵי הָעָם:

וַיֹּאמֶר ה' אֶל-יְהוֹשֻׁעַ הַיּוֹם הַזֶּה אֶחָל גְּדֻלָּךְ בְּעֵינֵי כָל-יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר יִדְעוּן כִּי כֹאֲשֶׁר הָיִיתִי עִם-מֹשֶׁה אֱלֹהֵי עַמְּךָ: וְאַתָּה תַּעֲצוֹה אֶת-הַכֹּהֲנִים נְשָׂאֵי אֲרוֹן הַבְּרִית לֵאמֹר כִּבְּאַכֶם עַד-קִצֵּה מִי הַיַּרְדֵּן בַּיַּרְדֵּן תַּעֲמִדוּ:

וַיֹּאמֶר יְהוֹשֻׁעַ אֶל-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל גִּשּׁוּ הִנֵּה וּשְׁמְעוּ אֶת-דְּבָרֵי ה' אֱלֹהֵיכֶם: וַיֹּאמֶר יְהוֹשֻׁעַ בְּזֹאת תִּדְעוּן כִּי אֵל חַי בְּקִרְבְּכֶם וְהוֹרֵשׁ יוֹרִישׁ מִפְּנֵיכֶם אֶת-הַפְּנִיעִי וְאֶת-הַחֲתִי וְאֶת-הַחֲתִי וְאֶת-הַפְּרִזִּי וְאֶת-הַגִּרְגָּשִׁי וְהָאֲמֹרִי וְהַיְבוֹסִי: הִנֵּה אֲרוֹן הַבְּרִית אֲדוֹן כָּל-הָאָרֶץ עָבַר לִפְנֵיכֶם בַּיַּרְדֵּן: וְעַתָּה קְחוּ לָכֶם שָׁנִי עֹשֶׂר אִישׁ מִשִּׁבְטֵי יִשְׂרָאֵל אִישׁ-אֶחָד אִישׁ-אֶחָד לִשְׁבֹּט: וְהָיָה בְּנוֹחַ פָּפוֹת רַגְלֵי הַכֹּהֲנִים נְשָׂאֵי אֲרוֹן ה' אֲדוֹן כָּל-הָאָרֶץ בְּמִי הַיַּרְדֵּן מִי הַיַּרְדֵּן יִכְרְתוּן הַמַּיִם הַיַּרְדִּים מִלְּמַעְלָה וַיַּעֲמִדוּ נַד אֶחָד: וַיְהִי בְּנִסְעַ הָעָם מֵאֶהְלֵיהֶם לַעֲבֹר אֶת-הַיַּרְדֵּן וְהַכֹּהֲנִים נְשָׂאֵי הָאָרֶץ הַבְּרִית לִפְנֵי הָעָם: וּכְבֹּא נְשָׂאֵי הָאָרֶץ עַד-הַיַּרְדֵּן וְרַגְלֵי הַכֹּהֲנִים נְשָׂאֵי הָאָרֶץ נִטְבְּלוּ בַקִּצֵּה הַמַּיִם וְהַיַּרְדֵּן מָלֵא עַל-כָּל-גְּדוּתָיו כָּל יְמֵי קִצִּיר: וַיַּעֲמִדוּ הַמַּיִם הַיַּרְדִּים מִלְּמַעְלָה קָמוּ נַד-אֶחָד הָרֹחַק מְאֹד בְּאֵדָם הָעִיר אֲשֶׁר מֵצֵד צִרְתָּן וְהַיַּרְדִּים עַל יָם הָעֲרֵבָה יִס-הַמֶּלֶח תָּמּוּ נִכְרְתוּ וְהָעָם עָבְרוּ נֶגֶד יְרִיחוֹ: וַיַּעֲמִדוּ הַכֹּהֲנִים נְשָׂאֵי הָאָרֶץ בְּרִית-ה' בַּחֲרֵבָה בְּתוֹךְ הַיַּרְדֵּן הֵכֵן וְכָל-יִשְׂרָאֵל עֹבְרִים בַּחֲרֵבָה עַד אֲשֶׁר-תָּמּוּ כָל-הַגּוֹי לַעֲבֹר אֶת-הַיַּרְדֵּן:

And Joshua rose up early in the morning, and they traveled from Shittim, and came to the Jordan, he and all the Children of Israel; and they lodged there before they passed over. And it came to pass after three days, that the officers went through the midst of the camp, and they commanded the people, saying, "When you see the ark of the covenant of Hashem your God and the priests the Levites bearing it, then you shall travel from your place and go after it. Yet there shall be a space between you and it, about two thousand cubits by measure; do not come near to it, that you may know the way by which you must go, for you have not passed this way until now." And Joshua said to the people, "Sanctify yourselves, for tomorrow Hashem will do wonders among you." And Joshua spoke to the priests, saying, "Take up the ark of the covenant, and pass on before the people." And they took up the ark of the covenant, and went before the people. And Hashem said to Joshua, "This day will I begin to magnify you in the sight of all Israel, that they may know that as I was with Moses, so I will be with you. And you shall command the priests that bear the ark of the covenant, saying, 'When you come to the brink of the waters of the Jordan, you shall stand still in the Jordan.'" And Joshua said to the Children of Israel, "Come here, and hear the words of Hashem your God." And Joshua said, "Hereby you shall know that the living God is among you, and that He will without fail drive out from before you the Canaanite, and the Hittite, and the Hivite, and the Perizzite, and the Girgashite, and the Amorite, and the Jebusite. Behold, the ark of the covenant of the Master of all the earth passes on before you over the Jordan. Now therefore take twelve men out of the tribes of Israel, for every tribe a man. And it shall come to pass, when the soles of the feet of the priests that bear the ark of Hashem, Master of all the earth, shall rest in the waters of the Jordan, that the waters of the Jordan shall be cut off, the waters that come down from above; and they shall stand in one heap." And it came to pass, when the people traveled from their tents to pass over the Jordan, the priests that bore the ark of the covenant were before the people. And when they that bore the ark came to the Jordan, and the feet of the priests that bore the ark dipped in the brink of the water — for the Jordan overflows all its banks all the time of harvest — that the waters which came down from above stood and rose up in one heap, a great way off from Adam, the city that is beside Zarethan; and those that went down toward the sea of the Arabah, even the Salt Sea, were wholly cut off, and the people passed over right against Jericho. And the priests that bore the ark of the covenant of Hashem stood firm on dry ground in the midst of the Jordan, while all Israel passed over on dry ground, until the entire nation finished passing over the Jordan.

(1) שמות פרק יד, כא-כב

וַיֵּט מֹשֶׁה אֶת־יָדוֹ עַל־הָיֵם וַיֹּלֶךְ ה' אֶת־הָיֵם בְּרוּחַ קָדִים עֲזָה כָּל־הַלַּיְלָה וַיִּשָּׁם אֶת־הָיֵם לַחֲרֵבָה וַיִּבָּקְעוּ הַמַּיִם:
וַיָּבֹאוּ בְנֵי־יִשְׂרָאֵל בְּתוֹךְ הָיֵם בַּיַּבֶּשֶׁה וְהַמַּיִם לָהֶם חֹמָה מִיַּמִּינָם וּמִשְׁמָאלָם:

(2) שמות פרק טו, ח

וּבְרוּחַ אַפִּיךָ נַעֲרָמוּ מַיִם נִצְבּוּ כְמוֹ־נֵד נִזְלִים קָפְאוּ תַּהֲמֹת פְּלִבֵּי־יָם:

קרי וכתוב (א)

(3) רד"ק יהושע הקדמה

גם כן אכתוב טעם כתוב וקרי, וכתוב ולא קרי, וקרי ולא כתוב, כאשר אוכל לתת טעם לשניהם כל אחד ואחד במקומו. ונראה כי המלות האלה נמצאו כן לפי שבגלות הראשונה אבדו הספרים ונטלטלו, החכמים יודעי המקרא מתו, ואנשי כנסת הגדולה שהחזירו התורה לישנה מצאו מחלוקת בספרים והלכו בהם אחר הרוב לפי דעתם. ובמקום שלא השיגה דעתם על הברור, כתבו האחד ולא נקדו, או כתבו מבחוץ ולא כתבו מבפנים, וכן כתבו בדרך אחד מבפנים ובדרך אחר מבחוץ.

(4) רד"ק שמואל ב ט"ו:כ"א

כי אם במקום – אם כתיב ולא קרי, והענין אחד אם קרי או לא קרי, והמלות האלה דכתיבין ולא קורין או דקורין ולא כתיבין וכן קרי וכתוב, נראה כי בגלות הראשון אבדו הספרים ונטלטלו, והחכמים יודעי המקרא מתו, ואנשי כנסת הגדולה שהחזירו התורה ליושנה מצאו מחלוקת בספרים הנמצאים והלכו בהם אחר הרוב לפי דעתם, ובמקום שלא השיגה דעתם על הברור כתבו האחד ולא נקדו, או כתבו מבחוץ ולא כתבו מבפנים, או כתבו אחד מבחוץ ואחד מבפנים.

(5) אברבנאל ירמיהו – הקדמות:ה'

ועצתם רחקה מני, כי איך אוכל בנפשי להאמין ואיך אעלה על שפתי שמצא עזרא הסופר ספר תורת האלהים וספרי נביאיו ושאר המדברים ברוח הקדש מסופקים בהפסד ובלבול, והלא ספר תורה שחסר ממנו אות אחת הוא פסול כ"ש בקרי וכתוב שבאו בתורה שכפי הקרי יחסרו בתורה כמה וכמה מהאותיות, והנה זאת נחמתנו בעניינו, שתורת השם אתנו בגלותנו ואם נחשוב שעבר על ספר התורה ההפסד והבלבול כדברי האנשים האלה, לא ישאר לנו דבר קיים לשנסמוך עליו... אבל אמתת הענין אצלי הוא, שעזרא ואנשי כנסת הגדולה מצאו ספרי התורה בשלמותם ותמותם כמו שנכתבו, וקודם שהתעורר עזרא לעשות הנקוד והטעמים וסופי הפסוקים עיין במקרא, והדברים אשר נראו אליו זרים כפי טבע הלשון וכוונת הספור חשב בעצמו שהיה זה לאחד מב' סבות, אם שכיוון הכותב בדברים הזרים ההם סוד מן הסודות מסתרי התורה כפי מעלת נבואתו ועומק חכמתו, ולכן לא מלאו ידו לגשת ידיו למחוק דבר מספרי האלהי', כי הבין בדעתו שבחכמה יתירה נכתבו כן ושלסבה מן הסבות נכתבו האותיות החסרות והמיותרות והלשונות הזרים ההם, ולכן הניחם בכתב מבפנים כמו שנכתב האמנם שם מבחוץ הקרי שהוא פירוש הכתוב הזר ההוא כפי טבע הלשון ופשיטות הענין...

(6) הרב מרדכי ברויאר "אמונה ומדע בנוסח המקרא" (דעות מז, תשל"ח עמ' 102-114)
נציע כאן הצעה, שאולי יש בה פתרון פשוט ומתקבל. ההבדלים שבין קרי לכתוב אינם מייצגים
נוסחים מתחלפים של הכתיב; קל וחומר שאין הם תיקונים שנעשו בנוסח הכתיב. אלא כשם
כן הם: הם מייצגים מסורות מתחלפות בין נוסח הכתיב לבין גרסת הקריאה!

וכך יש לתאר את השתלשלות המסורת שהביאה לידי יצירת הקרי והכתיב: נוסח המקרא נמסר
לידי שני גורמים: לידי ציבור הסופרים, הכותבים אותו בספר, ולידי קהל הקוראים, הלומדים בו
בבתי כנסיות ובבתי מדרשות. שני הגורמים האלה קשורים זה לזה בעקיפין: כי הקהל קורא מתוך
הספר שנכתב בידי הסופר. אך אין בכך כדי ליצור קשר ישיר בין ציבור הקוראים לבין עדת
הסופרים; ולפיכך גם מסורת הקוראים איננה זהה בהכרח עם מסורת הסופרים. כי הסופרים
מעתיקים איש מפי איש על פי מנהגי הסופרים הוותיקים; ואם נמצאו ביניהם מחלוקות יכריעו
בינם לבין עצמם - על פי רוב סופרים או על פי רוב ספרים או על פי הזרם המקובל כמוסמך בין
הסופרים. וכעין זה - אך בלא קשר עם זה - נוהג גם ציבור הקוראים. כי התלמיד לומד מפי הרב
את מסורת הקריאה; וקהל הלומדים שבבתי מדרשות מעביר מדור לדור את מנהגי הקוראים.
ואם נמצאו ביניהם שינויי מסורות, יגברו זה על זה או ישפיעו זה על זה על פי רוב הקוראים או
על פי המומחים שביניהם. קל לתאר בדרך זו, שמסורת הקריאה תתרחק לא פעם מהמסורת
הוותיקה של הסופרים. אפילו שומרים שני הצדדים על מנהגי אבותיהם - אי אפשר שלא תתגלה
מחלוקת בתוך קהל הקוראים או בתוך הסופרים. מחלוקת זו תוכרע בדרך המקובלת - על פי רוב
מניין או על פי חכמים מומחים. אך אין כל סיבה להניח, שהכרעה המתקבלת בין הקוראים תהיה
זוהי תמיד להכרעה של הסופרים

חילופים אלה שבין סופרים לקוראים הועברו מדור לדור במסורת חיה ונתקבלו על ידי חכמי
המסורה. אף הם הורו לשמור על שתי המסורות: הסופר יכתוב כמסורת הסופרים, והקורא יקרא
כמסורת הקוראים. הכתיב הכתוב בגופו של המקרא מבטא את מסורת הסופרים; הקרי הרשום
בגיליון מבטא את מסורת הקריאה.